

İBN VERDÂN

(ابن وردان)

Ebü'l-Hâris İsâ b. Verdân el-Medenî
(ö. 160/777 [?])Kıraat-i aşere imamlarından
Ebû Ca'fer el-Kârî'nin
meşhur iki râvisinden biri.

Medineli olup Hazzâ lakabıyla anılmıştır. Kıraat ilmini Ca'fer el-Kârî ve Şeybe b. Nisâh'tan öğrendi; sonra bu ilimde refîki olup aynı kıraat isnadına sahip bulunan kurrâ-i seb'adan Nâfî' b. Abdurrahman'a da kıraatini arzetti. Ebû Ca'fer el-Kârî'nin râvisi ve talebesi olmasının yanında Ebû Ca'fer kıraatini Nâfî' yoluyla öğrenenlerin önde gelenlerinden biri olduğu anlaşılmaktadır. Kendisinden arz yoluyla İsmâil b. Ca'fer el-Ensârî, Kâlûn, *el-Meğâzî* adlı eserleriyle tanınan Vâkîdî gibi şahsiyetler kıraat okudular.

Ebû Ca'fer kıraatinin râvisi olarak İbn Verdân'ın rivayetleri ilk döneme ait kaynaklarda yer aldığı gibi (meselâ bk. İbn Mihrân, s. 8-9) kıraat-i aşere hakkında telif edilip imamların rivayetlerini iki ile sınırlayan eserlerde bu iki rivayetten biri olarak tercih edilir. İbn Verdân hakkında İbnü'l-Cezerî "usta bir mukrî, gerçekten sağlam ve güvenilir bir râvi" ifadesini kullanmıştır. Zehebî onun muhtemelen Nâfî'den önce öldüğünü söylerken İbnü'l-Cezerî 160 (777) yılı dolaylarında vefat ettiğini zikretmiştir (*en-Neşr*, I, 179).

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Mihrân, *el-Mebsût fî'l-kurrâ'ati'l-şar* (nşr. Sübey' Hamza Hâkimî), Dımaşk 1401/1980, s. 8-9; Enderâbî, *Kurrâ'âtü'l-kurrâ'i'l-mâ'rûfîn* (nşr. Ahmed Nusayyif el-Cenâbî), Beyrut 1407/1986, s. 41-43; Zehebî, *Ma'rîfetü'l-kurrâ'* (Altıkulaç), I, 247-248; İbnü'l-Cezerî, *Gāyetü'n-Nihāye*, I, 616; a.mlf., *en-Neşr*, I, 179; "İbn Verdân", *DMBİ*, V, 77-78.

TAYYAR ALTIKULAÇ

İBN VERSAND

(bk. BECELİ, Ali b. Hüseyin).

İBN VESİK

(ابن وسيق)

Ebü İshâk İbrâhîm b. Muhammed
b. Abdirrahmân el-İşbîlî
(ö. 654/1256)

Kıraat âlimi.

567'de (1171-72) İşbîliye'de (Sevilla) doğdu. Üçüncü ceddî Vesîk'a nisbetle İbn Vesîk diye meşhur oldu; Endelüsî, Magribî ve Ümevî nisbeleriyle de anıldı. İbnü'l-

Cezerî'nin, diğer müellifler gibi çeşitli vesilelerle (meselâ bk. *Gāyetü'n-Nihāye*, I, 379, 510) onu Ebü İshâk künyesiyle andığı halde biyografisinde kendisinden Ebü'l-Kâsım diye söz etmesi bir zühul eseri olmalıdır. İbn Vesîk, 597 (1201) yılında İşbîliye'de Ebü'l-Hasan Şüreyh b. Muhammed er-Ruaynî'nin torunu ve talebesi Ebü'l-Hüseyin Habîb b. Muhammed, diğer talebeleri Ebü'l-Abbas Ahmed b. Mikdâm er-Ruaynî ve Hâlis b. Tûrâb'dan kıraat tahsil etti ve İbn Şüreyh er-Ruaynî'nin *el-Kâfî* adlı eserini okudu. Bu hocalarından ve diğer bazı âlimlerden hadis dinledi. Kaynaklarda İbn Vesîk'ın çok seyahat ettiği, Musul, Şam ve Mısır'da kıraat dersleri verdiği zikredilir. 595 (1199) yılında Gazze'de yine Ebü'l-Hasan Şüreyh b. Muhammed'in bazı talebelerinden kıraat-i seb'a okuduğu belirtilmişse de (İbnü'l-İmâd, V, 264) İşbîliye'deki tahsilinden iki yıl önce aynı üstâdin talebelerinden okumak üzere Gazze'ye niçin gittiğini açıklamak zordur.

İbn Vesîk, Ebü Amr ed-Dânî'nin *et-Tey-sîr* adlı eserini, bu eseri Dâni'nin talebesi Ahmed b. Muhammed el-Havlânî'den nakleden Ebü Abdullah Muhammed b. Saîd b. Zerkûn'dan aldığı icâzetle rivayet etmiştir. Ayrıca Ebü Ali Hasan b. Muhammed b. İbrâhîm el-Bağdâdî'nin *er-Ravza fî'l-kurrâ'ati'l-iḥdâ' aşere*'sini rivayet ettiği zikredilmiş olup (İbnü'l-Cezerî, I, 24), rivayet zincirinde İbn Vesîk ile müellif arasında yer alan isimler şunlardır: Habîb b. Muhammed -Ebü'l-Hasan Şüreyh b. Muhammed er-Ruaynî- İbn Şüreyh er-Ruaynî.

İbn Vesîk'tan kıraat okuyanlar arasında *et-Tecrid fî't-tecvîd* müellifi İbn Ebü Zehrân diye bilinen İmâdüddin Ali b. Ya-kûb b. Şücâ' el-Mevsilî, Ali b. Zâhir el-Küftî, Yahyâ b. Fezâil el-İskenderânî, Muhammed b. Yahyâ b. Habâse, Muhammed b. Cevher et-Tel'aferî gibi isimler bulunmaktadır. Tel'aferî, İsmâil b. Sadaka, Ebü Abdullah Muhammed b. Ali b. Zübeyr el-Cifî, Ebü Bekir b. Mesdî diye tanınan Muhammed b. Yûsuf el-Girnâtî de ondan hadis rivayet etmiştir. İbnü'l-Cezerî, Mekînüddin Abdullah b. Mansûr el-Esmer'in İskenderiye'de el-Câmiu'l-cüyûşî'de bir gece kıraat-i seb'a ile ve cem' metoduyla İbn Vesîk'tan hatme başladığını ve fecir doğduğunda hatmi tamamladığını zikrediyorsa da aynı rivayete yer veren Zehebî, bunu mümkün görmekle birlikte böyle bir şeyin gerçekleştiğine inanmadığını söylemiştir (*Ma'rîfetü'l-kurrâ'*, III, 1301). Yine Zehebî'nin belirttiğine göre Reşîd el-Attâr, Mansûr b. Selîm, Mekînüddin Abdul-

lah b. Mansûr el-Esmer ve Ahmed b. Abdülkâdir ed-DEMİRÂVÎ gibi şahsiyetler de ondan rivayette bulunmuşlardır (*A'lâmü'n-nübelâ'*, XXIII, 304).

Ebü Bekir b. Mesdî, İbn Vesîk'ı bazı faziletleriyle övmüş, ancak bazı konuları birbirine karıştırdığını söylemiştir. Zehebî ise onun üstün bir kârî ve kıraat vecihleriyle illetleri konusunda üstat olduğunu belirtmiştir. Âlî isnâda sahip bulunduğu kaydedilen İbn Vesîk, 4 Rebîülâhîr 654'te (1 Mayıs 1256) İskenderiye'de vefat etti ve sahilde bir yere defnedildi (İbnü'l-Cezerî, I, 25).

Eserleri. 1. *el-Câmi' limâ yuḥtâcû ileyhi min resmî'l-Muşḥaf*. Hz. Osman'ın mushaflarının hattıyla ilgili olup kısa bir mukaddime ile genel kuralların incelendiği beş fasıldan sonra sırasıyla süreler ele alınarak mushafın yazı özellikleri anlatılmaktadır. Gânim Kaddûrî Hamed'in tahkikiyle neşredilen (Bağdad 1408/1988) eser üzerinde Mustafa Göl metin tahkikini de ihtiva eden bir doktora çalışması yapmıştır (bk. bibl.). 2. *Kitâb fî tecvîdî'l-kurrâ'e ve maḥârici'l-hurûf*. Ebü's-Suûd Ahmed el-Fahrânî'nin tahkikiyle yayımlanmıştır (Kahire 1990).

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Vesîk, *el-Câmi' limâ yuḥtâcû ileyhi min resmî'l-Muşḥaf* (nşr. Gânim Kaddûrî Hamed), Bağdad 1408/1988, neşreden giriş, s. 4-30; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ'*, XXIII, 303-304; a.mlf., *Ma'rîfetü'l-kurrâ'* (Altıkulaç), III, 1301-1303; a.mlf., *el-İber*, III, 272; İbnü'l-Cezerî, *Gāyetü'n-Nihāye*, I, 24-25, 379, 510; İbn Tağrîberdî, *en-Nücûmü'z-zâhire*, VII, 40; Süyûtî, *Hüs-nü'l-muḥâḍara*, I, 501; İbnü'l-İmâd, *Şezerât*, V, 264; Mustafa Göl, *İbn Vesîk ve Resm-i Kur'an Hakkındaki Eseri* (doktora tezi, 1984), MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 1-7.

TAYYAR ALTIKULAÇ

İBN YAİŞ, Ebü'l-Bekâ

(أبوالبقاء ابن يعيش)

Ebü'l-Bekâ Muvaffakuddîn Yaîş
b. Ali b. Yaîş b. Muhammed
el-Esedî el-Halebî
(ö. 643/1245)

Arap dili âlimi.

3 Ramazan 553'te (28 Eylül 1158) Halep'te doğdu. Aslen Musullu olup dedesi Yaîş'e nisbetle İbn Yaîş diye anılır. Halep'te Ebü's-Sehâ Fityân el-Halebî ve Ebü'l-Abbas el-Mağribî en-Nîrûzî'den nahiv okuyan İbn Yaîş, 577 (1181) yılında Kemâleddin el-Enbârî'nin derslerine devam etmek için Bağdat'a gitmek üzere yola çıktı. Ancak Musul'a vardığında Enbârî'nin vefat ettiğini öğrendi. Kısa bir süre